

© Traducerea și permisiunea pentru republicare au fost oferite de către Teodor Papuc în scopul includerii sale în baza de date HUDOC a Curții.

© The present text and the authorisation to republish it were granted by Teodor Papuc for the purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

© La traduction et l'autorisation de republier ont été accordées par Teodor Papuc à son inclusion dans la base de données HUDOC de la Cour.

***Vanyo Todorov v. Bulgaria* - [31434/15](#)**

Hotărârea din 21.7.2020 [Secția a IV-a]

Articolul 2

Articolul 2-1

Anchetă efectivă

Sistem judiciar lipsit de efectivitate, dată fiind imposibilitatea fratelui unei victime a unui omor de a solicita despăgubiri în privința prejudiciului moral: *încălcare*

În fapt – Tribunalele naționale i-au refuzat reclamantului intervenirea, în calitate de parte civilă, în cadrul procedurilor penale referitoare la uciderea fratelui său de o persoană privată și solicitarea de despăgubiri pentru pierderile materiale și morale suferite.

În drept – Articolul 2 (*latura procedurală*): În perioada relevantă, dată fiind jurisprudența obligatorie a fostei Curți Supreme, doar persoanele care făceau parte dintr-un cerc familial restrâns (părinții, copiii sau soții) puteau solicita acoperirea prejudiciului moral ca urmare a morții unei rude, cu excluderea altor membri ai familiei cum ar fi frații sau surorile. Având în vedere acest fapt, în baza Codului de procedură penală, doar persoanele care puteau solicita despăgubiri pentru pierderea provocată de un omor puneau interveni în procedurile penale în calitate de parte civilă. Tribunalele naționale au respins cererea reclamantului de a interveni în proces în calitate de acuzator privat și de parte civilă.

Prejudiciul material susținut de către reclamant în cadrul procedurilor naționale a vizat obiecte despre care se presupunea că au fost furate din casa fratelui său, nefiind, așadar, o consecință a decesului său. Posibilitatea obținerii despăgubirilor în privința acestui prejudiciu nu a constituit, astfel, o obligație procedurală a statului reclamat în baza articolului 2.

Cu privire la prejudiciul moral, în lipsa răspunderii autorităților publice pentru decesul survenit și, așadar, în lipsa unei „pretenții justificate” privind încălcarea articolului 2, articolul 13 nu era aplicabil. Totuși, în cazurile în care decesul nu putea fi atribuit autorităților publice, Curtea a stabilit posibilitatea obținerii de despăgubiri pentru acoperirea prejudiciului moral care rezulta din decesul unei rude apropiate, din perspectiva obligațiilor pozitive în baza articolului 2.

Din materialele de drept comparat rezulta că toate statele contractante analizate garantau dreptul la despăgubire pentru persoanele care solicitau acoperirea prejudiciului moral ca urmare a decesului uneia din rudele lor apropiate și că în aproape toate statele în discuție exista această posibilitate, acolo unde făptuitorul era o persoană privată. Totuși, variau condițiile și mecanismele pentru alocarea despăgubirilor și pentru stabilirea persoanelor îndreptățite să le susțină. În marea majoritate a statelor, nu exista o listă prestabilită a persoanelor eligibile, iar solicitanții îndreptățiți erau stabiliți în fiecare caz, pe baza unor criterii ca relația de familie cu defunctul, realitatea relației emoționale sau sprijinul reciproc acordat între aceștia, coabitarea sau calitatea de succesor al solicitantului. Totuși, din modul de aplicare a acestor criterii, se părea că foarte puține state reglementau această posibilitate de o manieră atât de restrictivă ca dreptul bulgar în perioada relevantă de timp.

Mai mult, Directiva Uniunii Europene 2012/29/EU care stabilea standardele minime privind drepturile, sprijinul și protecția acordate victimelor unui omor includea frații și surorile persoanei decedate în conceptul de „victimă” a unei infracțiuni și, ca atare, îi îndreptățea la beneficiul exercitării acestor drepturi stabilite în Directivă. De vreme ce Directiva le permitea statelor să stabilească proceduri pentru limitarea numărului membrilor de familie ai unei persoane decedate care puteau beneficia de exercițiul acestor drepturi, ea părea să includă situațiile în care existau mai mulți „membri de familie”

și nu situațiile în care, ca în acest caz, doar o singură persoană putea pretinde la această calitate. Mai mult, Directiva prevedea că o asemenea limitare era permisă doar atunci când „erau avute în vedere circumstanțele particulare ale fiecărui caz”, deși dreptul bulgar aplicabil la acea dată stabilea, de o manieră absolută, posibilitatea anumitor membri de familie de a solicita despăgubiri, fără aprecierea circumstanțelor precise ale fiecărui caz.

Mai mult, jurisprudența bulgară relevantă s-a schimbat de la data evenimentelor din acest caz, iar Curtea Supremă de Casație acceptă în prezent că și alte persoane decât cele prevăzute exhaustiv în deciziile interpretative ale fostei Curți Supreme pot solicita despăgubiri, acolo unde se poate stabili că, pe baza relației lor cu defunctul, au avut de suferit din punct de vedere psihic într-o măsură comparabilă cu persoanele din cercul familial imediat. Deși această evoluție a dreptului național nu justifică, în sine, constatarea că situația anterioară era contrară Convenției, această schimbare a jurisprudenței, inițiată, *inter alia*, pentru a conforma legislația bulgară cu Directiva Uniunii Europene 2012/29/EU, trebuia avută în vedere atunci când se analiza tendința din dreptul statelor contractante.

Astfel, exista un consens în rândul statelor contractante, în măsura în care membrii cei mai apropiați de familie trebuiau să beneficieze de posibilitatea de a solicita despăgubiri pecuniare pentru prejudiciul moral suferit ca urmare a decesului rudei lor, cu condiția ca în fiecare caz să fie efectuată o analiză a intensității legăturilor lor cu defunctul și prejudiciul real suferit.

Atunci când, ca în acest caz, reclamantul era singurul membru de familie, iar fratele decedat singurul succesor, cu care acesta avea o relație apropiată, statul reclamat și-a încălcat obligația de a institui un sistem judiciar apt să asigure „o redresare adecvată” în scopurile articolului 2, prin eșecul de a asigura un remediu care i-ar fi permis să solicite despăgubiri pecuniare pentru prejudiciul moral pe care l-ar fi putut suferi.

În consecință, în ciuda caracterului efectiv al procedurilor penale desfășurate în acest caz, care au permis stabilirea faptelor și care au condus la condamnarea făptuitorului, faptul că reclamantul nu a putut obține deloc acoperirea prejudiciului moral a încălcat obligația statului de a institui un sistem judiciar efectiv care să ofere un răspuns adecvat rudelor apropiate ale victimei, în eventualitatea decesului.

Concluzie: *încălcare* (unanimitate).

Articolul 41: 12,000 EUR în privința prejudiciului moral; capătul de cerere în privința prejudiciului material – respins.

(Vezi și *Zavoloka v. Letonia*, 58447/00, 7 iulie 2009, [Nota informativă 121](#), și *Sarishvili-Bolkvadze v. Georgia*, 58240/08, 19 iulie 2018, [Nota informativă 220](#))